

Yayın Değerlendirme / Book Reviews

**Semih Tezcan, *İpek Yolu'ndan Anadolu'ya Türkçe MAKALELER*,
haz. Emine Yılmaz-Nuran Tezcan-Uğur Altuntaş-Ali Doğan**

İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2024, 9789750863813, 688 s.

**Semih Tezcan, *Yunus Emre'den Nazım Hikmet'e
Türkçe MAKALELER*, haz. Emine Yılmaz-Nuran Tezcan-
Uğur Altuntaş-Ali Doğan**

İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2024, 9789750864322, 664 s.

Hanifi Vural*

14 Eylül 2017'de sonsuzluğa uğurlanmış olan Semih Tezcan, Türkoloji araştırmacılığında çok yönlü çalışmalarda bulunmuş velut bir kalem, müdakkik bir akademisyendir. Türkiye'de almış olduğu Türkoloji eğitimini yurt dışında daha da geliştirip ileri düzeylere taşıyan Tezcan, birlikte çalıştığı bilim adamları ve ortaya koyduğu değerli çalışmalar bakımından 'uluslararası Türkolog' ünvanıyla anılacak birkaç bilim adamımızdan biridir denebilir. Tezcan, Ankara yıllarında Saadet Çağatay, Hamburg'da Annemarie von Gabain, Göttingen'de Gerhard Doerfer ile Türkoloji ve Altayistik konuları çalışmış, doktorasını Göttingen'de tamamlayarak Uygurca metinler yayımlamıştır. Türkoloji çalışmaları sürecinde ve bilimsel araştırma yolculuğunda yolu kesiştiği, birlikte çalıştığı diğer bilim adamlarından Hendrik Boeschoten, Peter Zieme, Gyorgy Hazai, Robert Dankoff, Marcel Erdal, Klaus Kreiser ve Andreas Tietze'yi de anmak kayda değerdir.

* Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, İstanbul/Türkiye, hvural@fsm.edu.tr, orcid.org/0000-0003-2187-7402.

Yukarıda künyeleri verilen iki ciltte, Semih Tezcan'ın diğer çalışmalarının¹ ileri bilimsel çerçevesi içinde değerlendirilebilecek makalelerinin de derli toplu olarak ortaya konması, Türkoloji araştırmacılığı ve araştırmacıları için yararlı bir yayın hizmeti niteliğindedir. Bu yazıda söz konusu edilecek iki kitabın devamı olan Almanca ve İngilizce makaleleri de yayımlanarak² üçlü seri tamamlanmış bulunmaktadır.

Emine Yılmaz, Nuran Tezcan, Uğur Altuntaş ve Ali Doğan tarafından hazırlanan serinin her bir kitabı birbirinden değerli yazılar içermektedir:

İpek Yolu'ndan Anadolu'ya Türkçe MAKALELER

Bu ciltte; sırasıyla 33'ü makale, 1'i röportaj, 7'si tanıtma, 16'sı da farklı dillerden yapılan çevirilerden olmak üzere toplam 57 yazı bulunmaktadır. Kitap beş bölüm hâlinde düzenlenmiştir:

Giriş Yazıları

Bu bölümde Emine Yılmaz'ın "*Sunuş*", Nuran Tezcan'ın "*O Bir İdealist-ti*" ve "*Semih Tezcan'ın Yaşamından Kısa Bir Özet*" başlıklı yazıları, 2 Haziran 2006'da Türkiye Bilimler Akademisi Bilim ödülü dolayısıyla Semih Tezcan'ın *Türkolojide İleri Adımlar* serlevhalı konuşması ve *Semih Tezcan'ın Yayımlanmış ve Yayımlanacak Kitaplarının Listesi* başlıklı yazısı yer almaktadır.

Semih Tezcan'ın Makaleleri Türkçe Makaleleri I

Bu cildin ikinci bölümünde yer alan 33 makalede, Orhon Türkçesi, Eski Uy-gur Türkçesi, Çuvaşça, Yakutça, Halaçça, Karahanlı Türkçesi, Horasan Türkçesi ve Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili izaha muhtaç birçok konuyu derin vukufiyetiyle açıklığa kavuşturan Tezcan, etimolojik yaklaşım ve çözümlemeleriyle de Türkoloji araştırmacılarına yeni bakış açıları ve ufuklar sunmaktadır. Hatta kimi etimolojik çö-zümlemelerde görüş ve kanaatlerini dile getirdikten sonra bir bilim adamı hassasi-yetiyle, "Bu noktada tam da tatmin olmuş değilim." demektedir (s.385).

Röportaj

İran'da yayımlanan Varlık Dergisi'nden Aydın Serdarına tarafından 2014 yı-lında yapılan röportaj da *Prof. Dr. Semih Tezcan ile Halacistan Gezileri ve Halaç Dilinin Keşfi Üzerine* adıyla kitabın üçüncü bölümü olarak verilmiştir.

-
- 1 Makaleler için hazırlanmış eserde, Semih Tezcan'ın "Yayımlanmış ve Yayımlanacak Kitapları-nın Listesi" başlığı altında 18 kitap, 1 çevirikitap ve 4 adet ansiklopedi maddesine yer verilmiştir.
 - 2 Semih Tezcan, *Almanca ve İngilizce Makaleler*, yayımlayanlar Emine Yılmaz-Nuran Tezcan-Emre Çetinkaya, Ankara, Erkmen Yayımcılık, 2024.

Tanıtma Yazıları

Bu bölümde; A. İnan, Nicholas Poppe, James Russell Hamilton, Janos Eckmann, Georg Kara ve Peter Zieme tarafından müstakil veya ortak hazırlanmış 7 çalışmanın tanıtımı ve değerlendirmesi yapılmıştır. Tanıtılan metinler; Manas Destanı'ndan Rylands Kur'an çevirisine, Tibetçe çevirilerinden Maniheist parçaların çevirisine kadar geniş bir yelpazede Türk kültür unsurlarını konu edinen çalışmalardır.

Çeviriler

Bu cildin sonunda yer alan *Çeviriler* bölümünde 16 yazı bulunmaktadır. Bunlardan 11'i Almancadan, 3'ü Halaççadan, 1'i İngilizceden, 1'i de Rusçadan Türkçeye çevrilmiştir. Çeviriler ağırlıklı olarak Halaçça ile ilgili olmak üzere, çeşitli tarihî Türk lehçeleri hakkında uluslararası Türkologlara ait metinlerden oluşmaktadır.

Yunus Emre'den Nâzım Hikmet'e Türkçe MAKALELER

Makaleler serisinin ikincisi olan bu cilt; *Giriş, Makaleler, Tanıtm-Değerlendirmeler, Gazete/Dergi Yazıları ve Söyleşileri ve Çeviriler* olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır.

Giriş

Emine Yılmaz'ın “*Sunuş*” yazısıyla başlayan bu bölüm, Nuran Tezcan'ın *Önsöz Yerine* yazısıyla devam etmiş ve Semih Tezcan'ın 28 Mart 2007'de TÜBA'da yapmış olduğu *Türkistandan Anadolu'ya Topkapı Sarayı Oğuznamesi'nin Oğuznamaeler Arasındaki Yeri ve Destan Araştırmaları Açısından Önemi* başlıklı konuşma metniyle son bulmuştur.

Makaleler

Bu bölüm 34 yazı ihtiva etmektedir. Bunlardan 13'ü Evliya Çelebi ve Seyahatname ile ilgili inceleme ve değerlendirmelerden oluşmaktadır. Diğer yazılar; Dede Korkut'tan Binbir Gece metinlerinin işlevine, Oğuzname'den, Kelile ve Dimne'den Klâsik Edebiyat metinlerindeki arkaik kelimelere, Eski Anadolu ve Rumeli Türkçesinden Andreas Tietze'nin Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatı'ne ve nihayet Yunus Emre'den Nâzım Hikmet'e uzanan geniş bir yelpazede Türk dili ve kültürü üzerine araştırılan, üretilen bilimsel çalışmaları içermektedir.

Tanıtım-Değerlendirmeler

Burada Tezcan'a ait 11 tanıtım yazısına yer verilmiştir. Bu yazılar; Marzuban-nâme, Çarh-nâme, Kitâbu'l-Gunyâ, Manzum Kelile ve Dimne, Evliya Çelebi ve Ahmedi Dâ'i Divanı Tercümesi başlık ve içeriklerini konu edinen çalışmaların değerlendirmelerinden meydana gelmektedir.

Gazete/Dergi Yazıları ve Söyleşileri

Bu başlık altında 12 yazı yer almaktadır. Bunlardan 11'i, 1981-2014 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmış ve daha çok Türk dilinin ve kültürünün güncel meseleri üzerinde duran yazılardır. Bu bölümde yer alan *Prof. Dr. Andreas Tietze'nin Etimolojik Sözlüğü Üzerine Değerlendirmeler* başlıklı yazı, öğrencisi Dr. Nilay Kaya ile 27.01.2017'de yapmış olduğu son söyleşi olup, ilk defa bu kitapta yayımlanmıştır.

Çeviriler

Bu bölümdeki 10 yazıdan 9'u Almandan, 1'i de Azerbaycan Türkçesinden yapılan tercümelerdir. Falk Pingel, Birgit Kröner, Martin Strohmeier, Klaus Kreiser, Ulrich Marzolph, Hanna Sohrweide ve Çingiz Hüseyinov'dan yapılan bu tercümeler; anadili Türkçenin öğretimini müfredatını, Evliya Çelebi ve Seyahat-nâme'sini, Cumhuriyet dönemi ders kitaplarını, Türk halk hikâyelerini vb. içerikleri konu edinen yazılardır. Çingiz Hüseyinov'dan Benli Geyik ve Yuvaktaşı adlı konferans metni çevirisi ilk defa bu kitapta okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

Burada söz konusu edilen yazıların toplamı için serinin arka kapak yazısının diliyle şu belirlemede bulunmak yerinde ve isabetli olacaktır: “Metinler'i filolojinin gerektirdiği yöntemlerle ele alıp inceleyen, sorunları çözme önerileri ortaya koyan; bunları yaparken başta edebiyat, kültür tarihi ve halkbilimi olmak üzere birçok disiplinle karşılaştırmalı çalışmalar yapan Tezcan'ın bir bilim insanı titizliğiyle kaleme aldığı bu makaleler ve yazılar Türkoloji ve Türk kültürüne eşsiz bir katkı sağlıyor.”.

Türkolojinin yorulmaz araştırmacısı Semih Tezcan'ın birbirinden değerli makalelerini, yazılarını ve konuşmalarını derli toplu olarak yayıma hazırlayarak okurun istifadesine sunan Emine Yılmaz, Nuran Tezcan, Uğur Altuntaş ve Ali Doğan'a bu değerli emekleri ve katkıları için teşekkür ederiz.

Gerek burada tanıtılan yazılarıyla gerekse diğer tüm değerli ve kapsamlı çalışmalarıyla alanın mevcut ve gelecekteki araştırmacılarına ilham verici ve yol gösterici olan merhum Semih Tezcan'ı bir kez daha hayırla yad edip, ışıklar içinde uyumasını dileriz.